

Марія ЛУЦЮК¹

Львівський національний університет імені Івана Франка

ORCID 0000-0002-7311-8523

Диглосія вірувань у гуцульській колядковій традиції

Дослідження календарної обрядовості зимового циклу розпочалось у ХІХ ст. із фіксацій колядок З. Доленги-Ходаковського та М. Максимовича, наукових праць М. Шашкевича, І. Вагилевича, Я. Головацького, В. Гнатюка, В. Шухевича та ін. У складі колядкової традиції розмежовують твори християнського і світського змісту, часто оминаючи увагою апокрифічні сюжети і порівняно нові тексти (із елементами, запозиченими із різножанрових творів). Гуцульські колядки як добре збережені зразки української зимової календарно-обрядової поезії до цього часу виявляють архаїчні явища та ознаки, часто втрачені в інших регіонах.

Незмінною ознакою різдвяної обрядовості є синкретичність, що виявляється у єдності вербальних та невербальних елементів на рівні обряду. Зокрема, науковці звернули увагу на оригінальні риси жанрового наповнення її вербальної складової, проте досі одним із маловивчених питань залишилося явище диглосії, тобто співіснування християнських ідей із народними віруваннями і уявленнями, що найчастіше постає у єдності тем, мотивів та образів.

Тому метою статті є розкриття такої ознаки сучасної гуцульської колядкової традиції, як диглосивність, для цього формулюємо завдання: 1) схарактеризувати розвиток колядкової традиції в діяхронному зрізі, виокремивши сутнісні для дослідження диглосії явища християнізації та двоєвір'я; 2) дослідити світоглядні основи традиції та їх реалізацію в дуалістичних сюжетах, мотивах та образах гуцульських колядок.

Теоретичне підґрунтя статті формують праці О. Потебні, І. Франка, І. Свенціцького, М. Возняка С. Вінценза, О. Дея, М. Глушка, статті І. Денисюка та С. Пилипчука, які містять теоретичні положення про основні риси колядко-

---

¹ Марія Луцюк – фольклорист, магістр, кафедра української фольклористики імені академіка Філарета Колесси Львівського національного університету імені Івана Франка, marijalutsiuk@gmail.com

вої традиції, образну та сюжетно-мотиву характеристику, розкривають історіографію питання та зауваги до співвідношення християнського і язичницького елементів в фольклорній традиції.

Джерельною базою для аналізу послужили 40 власних записів колядок із с. Криворівня Верховинського р-ну Івано-Франківської обл.; 106 текстів із колядницького зошита прис. Москалівка, с. Криворівня; 8 текстів із колядницького зошита прис. Заріччя, с. Криворівня, а також фольклорно-етнографічні матеріали, опубліковані у книзі „Рік у віруваннях гуцулів” П. Шекерика-Доникова*.

Методи дослідження: описовий, компаративний, елементи дискурс-аналізу.

1. Розвиток колядкової традиції: процес християнізації та явище двосвір'я

Для розуміння різночасових нашарувань і явищ у колядковій традиції необхідно застосовувати діахронний підхід до вивчення матеріалу, оскільки зразки жанру колядок, з якими доводиться працювати сучасним дослідникам, упродовж тривалого часу змінювались і поєднали дві світоглядні системи, язичницьку та християнську. Змінені на вимогу церковних служителів колядки подекуди втратили світський елемент настільки, що їх народна основа простежується тільки у традиційній поетиці. Чимало творів скомпонували самі священики або дяки, стилізуючи їх під народні твори. Такий зв'язок релігійних систем, відображених у колядках, утруднює виокремлення власне народної, первісної основи колядок (яку дослідники пропонують виводити з характеристики ритмомелодичної структури). На цій основі свого часу виникла дискусія про розмежування колядок і коляд. І хоч науковці врешті дійшли спільного висновку, що все-таки ці жанри цілком автономні, фольклорний матеріал продовжує змінюватись, зумовлюючи нове смислове навантаження і функції.

Визнавши гуцульські зразки колядок одним із джерел для наукового дослідження, Я. Головацький, В. Гнатюк, В. Шухевич, О. Потебня зробили їх об'єктом наукового аналізу. Фактично всі дослідники зимового циклу обрядовості визначають колядки як жанр, який почав формуватися ще в дохристиянську добу, як про це свідчать збережені архаїчні елементи².

Термін «коляда» пов'язаний із дохристиянським святом Коляди, початком нового року і охоплює широку сферу зимової обрядовості: ним і зараз називають пісні, що виконують в час різдвяних свят, гостинці чи гроші, якими обдаровують колядників, тривалий час Колядою називали саме свято. Подібність назв у слов'янських народів дає підстави стверджувати, що така обрядовість

---

* Див. джерела.

² S. Pilipčuk, *Žanr kolâdki u naukovij recepciji Ivana Franka* [v:] „Visnik L'viv's'kogo universiteta. Serija filologična. Frankoznavstvo”, vip. 51, L'viv 2010, s. 133.

була добре розвинена і відома на широкій території³. Термін «колядка» є пізнішим і був уведений у науковий обіг через потребу розрізнення церковних і народних обрядових пісень, а «коляда» перейшла у церковний вжиток (проте народна термінологія подекуди все ще зберігає свою первісну етимологію).

Відомо, що християнізація (зумовлена прийняттям християнства в Київській Русі) ускладнила умови для існування язичницьких обрядів та вірувань: насаджування догм, незнайомих і незвичних для народу, часто спричиняло супротив. Християнство вороже сприймало практичні життєрадісні народні традиції і звичаї, що суперечили християнським аскетичним принципам. Церква розпочала активну боротьбу проти народної поганської обрядовості. Вже перші літописці зафіксували ненависть панівної верхівки і церкви до колядування і „бісівських пісень”, закликали викорінювати забави, „простої чаді”, що й далі, „кликкала коляду” „вихиляла хребтами”, вела, „бісівські ігрища” на честь Коляди, тура й „інші бридкі речі вимисляла”⁴. Переслідування будь-яких виявів язичницької обрядовості тривали протягом декількох століть. Проти обряду колядування виступали К. Турівський, Архієпископ Новгородський Макарій, І. Вишенський та ін. як виразники офіційної церковної позиції щодо язичницької старовини⁵.

У XVII ст. з’явилися друковані збірники церковних коляд – „Богогласники”, що активно поширювались серед населення. На думку І. Франка, авторами цих коляд були „духовні, монахи, очитані в книгах церковних і творах отців церкви”⁶, однак, незважаючи на церковну цензуру, в текстах були внесені деякі соціальні елементи, близькі народові, завдяки чому коляди набули значного поширення. Формою і змістом народні колядки не вплинули на церковні тексти, тому вони „відрізняються від пісень народних більш тусклим колоритом”⁷, догматизуванням, риторичністю, „штучністю форми при браку мелодійності та граціозності самої мови”⁸. Ці церковні твори побутували в усній традиції лише під постійним контролем духовенства. Народ же намагався уникати цих чужих за формою і змістом коляд і зберігав свої споконвічні твори, близькі та зрозумілі. Як підкреслив І. Свенціцький, „для досвідченого бережи* усі церковні мотиви колядок і щедрівок є тільки заспівом і переходом до самого важного змісту – господарсько-сімейного поведження”⁹. Відмінність між давніми народними і церковно-релігійними колядками простежується не тільки

³ М. Gluško, *Kolādki i šedrivki*, Kiïv 1991, s. 5.

⁴ О. Деј, *Kolādki ta šedrivki. Zimova obrâdova poeziâ trudovogo roku*, Kiïv 1965, s. 20.

⁵ Svêncic’kij I., *Dohristiâns’ki viruvannâ ukraïns’kogo narodu*, Kiïv 1992, s. 19–20.

⁶ І. Franko, *Naši kolâdi* [v:] *Zibrannâ tvoriv u 50 t*, t. 28, Kiïv 1890, s. 21.

⁷ *Ibidem*, s. 21.

⁸ *Ibidem*, s. 36.

* *Бережа* – керівник колядницької громади, основна ланка в ієрархічній структурі. Повинен бути добре обізнаним у локальній традиції, детально знати обряд, пісенний і танковий репертуар, мати добрий слух, голос і відчуття ритму.

⁹ І. Svêncic’kij, *Rizdvo Hristove v pohodi vikiv*, Kiïv 1933, s. 132.

на рівні змісту, образної системи, структури, віршової форми, мелодики, але і в особливостях виконання. Так, наприклад, якщо колядки співають лише під час колядних обходів, під хатою і в хаті, то церковні коляди є частиною різдвяних церковних відправ і богослужінь. У народному середовищі ці два жанри називалися по-різному: народні колядки *старосвітськими, сусідськими, газдівськими, людськими, притчами*, а церковно-релігійні – *церковними, христосанками*¹⁰. (Цікаво, що жанроназву *старосвіцькі колядки* використовував у своїх розвідках І. Франко – див.¹¹).

На Гуцульщині ще донедавна зберігався звичай, коли ватага колядників приходила в дім, береза питав у господаря: „Вам якої колідувати – церковної, чи газдівської?“, і тільки після відповіді господаря починав коляду. Церковної колядували, здебільшого, в домі священика, селяни ж віддавали перевагу газдівським колядкам, які були ближчі і зрозуміліші їм. Виконавці колядок відчували, що світські колядки цікавіші для слухачів, їх більше люблять. О. Потебня, М. Драгоманов, І. Франко, М. Лисенко, В. Гнатюк, М. Возняк та ін. чітко розмежовували народну колядку та церковну, підкреслюючи авторитет першої. Наприклад, М. Возняк писав, що „з появою християнства усна словесність мусила увійти у стосунки з християнським письменством. Наслідки цього взаємного зв'язку і пізніших впливів представляє та усна словесність, твори котрої маємо в теперішніх часах закріплені письмом. Текстів тої усної словесності, котра була в українського народу перед прийняттям християнства, не збереглося. Одначе знаємо, що в ній були ті форми, котрі й тепер є в нашій усній словесності“¹².

Тривалий час після прийняття християнства було поширене явище двоєвір'я. Воно виникло як наслідок неповної перемоги християнства та вияв компромісу між двома традиціями. У науці визначення цього явища ґрунтується на законі культурних пережитків, за яким становлення нового християнського світогляду відбувалося поряд із давнім, язичницьким¹³. Перевагу християнства визнала лише невелика кількість населення, більшість залишалася вірною старій традиції (потрібен був тривалий час, щоб прийняти християнські засади і цілком замінити ними давні, прадідівські). Звідси в народній творчості були тільки підмінені образи і сюжети, а нові боги сприймалися як звичні божества природи. Так, образ св. Юрія первісно був образом Велеса, св. Ілля набув рис Перуна, інші язичницькі божества теж знайшли своїх відповідників поміж християнськими богами. Інколи в колядкових текстах навіть образ Бога набував рис, притаманних язичницьким божествам¹⁴.

¹⁰ M. Gluško, *Kolâdki i šedrivki*, Kiïv 1991, s. 20.

¹¹ S. Pilipčuk, *Op. cit.*, s. 132.

¹² M. Voznâk, *İstoriâ ukraiñs'koï literaturi: u III m*, t. I, L'viv 1992, s. 245.

¹³ *Ibidem*, s. 246.

¹⁴ *Ibidem*.

Таке поєднання християнського елементу з язичницьким і є виявом дво-вір'я. Незважаючи на протистояння цих двох релігійно-світоглядних систем, між ними все-таки існує певний компроміс.

Твори із відголосом язичництва побутували на Гуцульщині майже в первісному вигляді:

„Із первовітку аж до половини ХІХ століття в нас у горах ніхто ни переслідував наших коледників за їх коледі. Коледували вни їх так, ек уміли. Учїлиси колед берези вид березів. Передавали старовіцкі коледі предїди своїм превнукам. Первовічнї коледі переходили з покоління в поколіне. Тоти старовіцкі коледі люди найліпше любили, тай до сегодне їх люб'єт. Старовіцкі коледі – це були первовічнї Божї слова. Ними ж споконвіку наші предки, тай ми славили Бога-Сонце тай величали ними Боже Риздво. Церковних колед гуцули ни переймали, ни любили їх, тай ни вчїлиси їх ніколи”¹⁵. Самі носії особливо зважали на арію, тобто мелодію виконання як одну із диференційних рис між народними і церковними творами („Уни коледували тай коледуют и до сегодне коледі свойов стародавнов гуцулсков арійов – сумнов та галасливов, ек полонинскі вітри”¹⁶).

Записи П. Шекерика-Доникова свідчать про те, що активна християнізація на Гуцульщині розпочалась аж у другій половині ХІХ ст. (оскільки гірські села були ізольовані). Гуцули хоча й продовжували дотримуватись давніх традицій, однак багато із них у цей час вийшло із активного вжитку, тому й колядки зазнали змін. Однією із причин був контроль духовенства: „Уни [священики – Марія Луцюк, далі М. Л.] так само хотїли скасувати й старі гуцульські коледники звичеї, але це си їм так ни вдало легко, ек из коледами. Попи кричели з наказниц у церквах, шо гуцульські старовіцкі коледі – то поганцкі, а ни хрестіянскі коледі. Казали, шо в тих коледах укриваетси поганска віра, тай тимунь [того – М. Л.] їх грїх коледувати”¹⁷.

Потрібно враховувати, що процес творення церковних коляд найчастіше був примусовим. Священики забороняли проводити обряд колядування, поки берези не погоджувались змінити репертуар. Творення нових коляд потребувало винахідливості, оскільки вони мали відповідати запитам слухачів і пройти цензуру духовенства: „Дек читав нам Біблію, ми слухали, тай витак післїдь того укладали нові коледі на старовіцку моду. Ми їх так штудерно мусїли уложити, аби вни си удали й попови, тай людем. Помішели ми старе з новим так хєтро, шо піп на другий рік позволив нам уже пити березувати в коледники”¹⁸.

Отже, для розвитку колядкової традиції визначальним стало прийняття християнства. З утвердженням нової релігії чимало сюжетів і мотивів вийшли з ужитку або зазнали змін. Водночас християнство збагатило колядковий репертуар

¹⁵ Р. Šekerik-Donikiv, *Rik u viruvannâh guculiv*, Verhovina 2009, s. 89.

¹⁶ *Ibidem*, s. 89.

¹⁷ *Ibidem*, s. 90.

¹⁸ *Ibidem*, s. 91.

мали міцну соціально-економічну основу. Однак треба зважити на те, що первісне магічне значення обрядів і пісень, які їх супроводжували, через зміну умов життя й еволюцію пізнання світу з часом поступово затерлося та набуло нових смислів. Від утилітарно зорієнтованого засобу інтерпретації дійсності народна творчість перейшла до її мистецького освоєння, дедалі більше приділяючи увагу естетичній функції усної словесності (в тому числі й колядок).

Численні сучасні колядкові твори є списаними із колядницького репертуару 1940-х рр.: у воєнний період він активно не використовувався, тому не зазнав значних трансформацій (тексти коляд дійшли до керівників-берез у рукописних збірках). Зважаючи на це, сюжети, мотиви і образи колядок залишаються сталими. Щодо дуалістичного сюжетно-мотивного наповнення, то традиційні колядки ще тісно пов'язані із тими давніми світськими творами, якими прославляли народження сонця і прихід весни, а отже, не цілком втратили своє первісне смислове навантаження (тому саме сучасні тексти і становлять найвищу цінність для вивчення).

На відміну від колядок із панівними хліборобськими, мисливськими чи військовими мотивами, які є своєрідними моделями життя конкретної особи чи спільноти, християнізовані тексти пізнішого часу творення близькі до молитов. Тут переважає звертання-прохання до Бога про здоров'я, добробут, мир і злагоду. Однак образи і мотиви в гуцульських колядах переплелися між собою, утворивши нові цілісні твори, які зберігають в собі елементи обидвох релігійних систем.

Давні світоглядні уявлення до наших часів досить виразно проявляються в колядках з різних етнографічних регіонів України, зокрема Гуцульщини. „Тільки у наших горах збереглися старі пісні, давні плеси, весь звичай, такий радісний, що аж до неба підскакує і тому правильно називається християнським... Християнство – це радість вільна, це доброзичливість приязна... смуток – це поганство або навіть диявольська спокуса”²¹, – так С. Вінценз називає радість як спільну основу, на якій зійшлась місцева традиція із християнською. Людина і природа в колядках змальовані життєрадісно, виявляючи органічну єдність. Адресати та реципієнти становлять невіддільну частину змодельованого в колядках навколишнього світу:

„Ой бо ти маєш тай чім гордіти,
Ой бо ти маєш три сади свої.
В першому саду виноградечко,
В другому саду райські пташечки,
В третьому саду ері бджілоньки...”²²

BD%D1%80%D0%B8%20%D0%92%D0%B8%D0%BF%D1%83%D1%81%D0%BA%20/, [23.09.2017]

²¹ S. Vincenz, *Na visokij polonini*, Īvano-Frankivs'k 2012, s. 358.

²² Īz fol'klornogo arhivu Marii Lucūk: *Kolāda gospodarevi*, tekst 52 [v:] *Īz kolādnic 'kogo zošita berezi V. Zelenčuka* (s. Krivorivnā: pris. Moskalivka). Foto – 2017 r.

Як правило, господар у колядці центральний персонаж, він „здоров ни сам из собов, з своєв родинов/ та й з діточками”²³, його шанують у громаді: Наш господарю, пане...,/ Які ви славні в нашій громаді,/ В нашій громаді та й у пораді...”²⁴

Дія святих у християнізованих колядках також відбувається за вже звичним традиційним алгоритмом – вони спускаються із неба на господарське поле чи двір та допомагають господареві. У колядці святі перебувають у реальному світі, відіграючи важливу сюжетну роль:

„Єк Ісус Христос по землі ходив,
По землі ходив, з людьми говорив.
З людьми говорив, людей научав...”²⁵

Простір колядки поєднує в собі дохристиянські та християнські образи божеств: сонце, місяць і зорі функціонують поряд із ангелами, Ісусом Христом та іншими святими, маючи на меті одну ціль – забезпечити господарям добрий урожай та щасливе життя. Християнські святі, набувши людських рис та звичок, замінили традиційні дохристиянські астральні образи-символи²⁶. Божественними силами в християнізованих гуцульських колядках найчастіше виступають ангели, Христос, Пречиста Діва та деякі святі (серед найпоширеніших колядкових персонажів – Миколай, Петро): „В нашого пана ходит Господь Бог, / Ходит Господь Бог та й по віннику, / Даєт ‘му коні, та все вороні...”²⁷. В іншій колядці святі виконують роль поважних гостей, які лиш раз на рік приходять до господаря: „За столом в газди сам Господь сидит, / Сам Господь сидит з всіма світцями...”²⁸

Окрім того, святі набувають притаманних людям рис і мають зрозумілі слухачам потреби, важливі для розуміння дальшого сюжету: „А тамки була все ж криниченька. / Ой, там сів Христос та й припочивав, / А святі пішли хліба купити...”²⁹

Дуалістичним є і мотив народження Христа, який у колядках найчастіше пов’язаний із народженням сонця і приходом весни. Наприклад:

В неділю рано сонце сходило,
Сади вишневі розвеселило.

²³ *Ibidem*, tekst 6.

²⁴ *Ibidem*, tekst 51.

²⁵ *Ibidem*, tekst 30.

²⁶ І. Denisûk, *Toržestvo svâtogo zboru*,

https://chasopys-rich.com.ua/2018/01/06/torzhestvo_sviatoho_zboru/#more-1738 [25.09.2018]

²⁷ *Kolâda gospodarevi...*, tekst 34.

²⁸ *Ibidem*, tekst 35.

²⁹ *Ibidem*, tekst 30.

В саду вишневім цвіток біленький,
Ой народивси Христос маленький...³⁰

Давнім є мотив перевезення душі через воду, який частіше трапляється в казковій прозі:

Господь Бог мовив светцу Николі:
«Светий Николай, де ти баривси»?
«Ой, Боже, Боже, я був далеко,
На синих морях, на перевозах,
І там перевіз 700 душечок.
Ні одну душу я там ни втопив.»³¹

Наскрізь дуалістичними є поширені апокрифічні сюжети про народження і переховування Христа, розп'яття Христа (наприклад, роздуми Ірода про невинність Ісуса).

Значно менше християнські ідеї вплинули на колядки, адресовані парубкові, дівчині та дітям. Причиною цього є незначний контроль духовенства, для якого ці твори мали невелику значимість.

Отже, лейтмотивом колядкової традиції є бажально-величальний характер та аграрні основи обрядовості. Саме із хліборобсько-господарськими мотивами найчастіше поєднуються християнські мотиви. Рідше трапляється дуалістичне поєднання християнських, військових та шлюбних мотивів. В ідеальний світ колядки народна свідомість переміщує християнські божества, які взаємодіють із народними образами колядок.

Висновки. Здійснений аналіз 154 текстів колядок дає підстави стверджувати, що сучасна гуцульська колядкова традиція є синкретичним цілим, яке поєднує вербальні та невербальні елементи, християнські та язичницькі елементи. Диглосивні риси найчастіше виявлені на змістовому рівні.

Діахронний огляд культурно-історичних умов побутування та формування колядкової традиції вказує на компроміс язичницьких вірувань та християнства. У текстах сучасних колядок складові обидвох світоглядно-релігійних систем настільки взаємопереплетені, що в окремішності вони втрачають своє значення. Ідеї християнства доповнюють і тлумачать давні народні інтенції, смисли, а біблійні образи, що замінили язичницькі, набули напівпоганських рис, подекуди зберігши їх до цього часу. Дуалізм образності, сюжетно-мотивного наповнення свідчить про тривалий час побутування цих традицій, про рух народного мислення, розвиток вірувань та уявлень.

³⁰ *Plês bilâ cerkvi*, tekst 112. s. Krivorivnâ Verhovins'kij rajon Іvano-Frankivs'ka oblast'.

³¹ *Kolâda gospodarevî*..., tekst 35.

Традиційний величальний характер та господарсько-аграрний дух всієї календарної обрядовості досі ставить адресата, наділяючи його всіма гараздами, в центр колядкового всесвіту. Християнські та язичницькі божества в колядковому просторі набувають людських рис і звичок та покликані забезпечити щасливе буття людини. Однак роль первісної утилітарності найчастіше затерта, а колядка все більше спрямована на задоволення естетичних прагнень слухачів.

Перспектива подальшого дослідження диглосії вірувань у колядковій традиції полягає в порівняльному аналізі колядкових текстів, записаних у інших населених пунктах Гуцульщини.

ДЖЕРЕЛА

Îz fol'klornogo arhivu Mariï Lucûk: 40 zapisiv, зроблених u s. Krivorivnâ Verhovins'kogo rajonu Ivano-Frankivs'koï oblasti uprodovž 2010 – 2017 rr. vid (priblizno) 50 respondentiv.

Îz fol'klornogo arhivu Mariï Lucûk: 106 tekstiv iz kolâdnic'kogo zošita berezi V. Zelenčuka (s. Krivorivnâ: pris. Moskalivka). Foto – 2017 r.

Îz fol'klornogo arhivu Mariï Lucûk: 8 tekstiv iz kolâdnic'kogo zošita (s. Krivorivnâ: kolâdnic'ka «partîâ» pris. Zariččâ). Foto – 2017 r.

Šekerik-Donikiv P., *Rik u viruvannâh guculiv*, Verhovina 2009.

ЛІТЕРАТУРА

Vincenz S., *Na visokij polonini*, Ivano-Frankivs'k 2012.

Voznâk M., *Îstoriâ ukraïns'koï literaturi: u III m*, t. I, L'viv 1992.

Gluško M., *Kolâdki i šedrivki*, Kiïv 1991.

Dej O., *Kolâdki ta šedrivki. Zimova obrâdova poeziâ trudovogo roku*, Kyiv 1965.

Kilimnik S., *Ukraiïns'kij rik u narodnih zvičââh v istoričnomu osvittlenni*, T. I, Vinnipeg 1955.

Potebnâ O., *Estetika i poetika slova*, t. 1, Kiïv 1985.

Svêncic'kij I., *Dohristiâns'ki viruvannâ ukraïns'kogo narodu*, Kyiv 1992.

Svêncic'kij I., *Rîzdvo Hristove v pohodi vikiv*, L'viv 1933.

Pilipčuk S., *Žanr kolâdki u naukovij recepciï Îvana Franka* [v:] „Visnik L'vivs'kogo universitetu. Seriâ filologična. Frankoznavstvo”, vip. 51, L'viv 2010, s. 129–138.

Franko Ī., *Naši kolâdi* [v:] *Zibrannâ tvoriv u 50 t*, t. 28, Kyiv 1890.

Dej O., *Narodo-pisenni žanri*, <http://poridne.com/content/%D0%BA%D0%BD%D0%B8%D0%B3%D0%B8/%D0%9D%D0%B0%D1%80%D0%BE%D0%B4%D0%BD%D0%BE-%D0%BF%D1%96%D1%81%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%96%20%D0%B6%D0%B0%D0%BD%D1%80%D0%B8%20%D0%92%D0%B8%D0%BF%D1%83%D1%81%D0%BA%20/>, [23.09.2017].

Denisûk Ī., *Toržestvo svâtogo zboru*, https://chasopys-rich.com.ua/2018/01/06/torzhestvo_sviatoho_zboru/#more-1738 [25.09.2018].

У статті розглянуто проблему диглосії в гуцульських колядках на прикладі взаємодії християнських і язичницьких елементів. За джерела дослідження слугують тексти колядок із с. Криворівня Верховинського району Івано-Франківської області, які проаналізовано в діахронному зрізі: розглянуто явища християнізації і двоєвір'я та їх реалізацію в гуцульській колядковій традиції. На підставі змістового та формального аналізу колядкових текстів виокремлено основні мотиви та образи, в яких реалізуються диглосивні риси. У статті окреслено основні світоглядні засади, втілені в колядках, та проаналізовано основні тематичні риси календарно-обрядового фольклору зимового циклу. У висновках зазначено, що сучасна гуцульська колядкова традиція виявляє синкретичне ціле, яке поєднує християнські і язичницькі елементи, а диглосивні риси найчастіше виявляються на змістовому рівні.

Ключові слова: диглосія, колядка, діахронія, християнізація, двоєвір'я, дуалізм.

DIGLOSSIA OF BELIEFS IN CHRISTMAS CAROL TRADITION OF HUTSULS

In the article the problem of diglossia in the Christmas carol of Hutsuls based on the interaction of Christian and heathen elements is discussed. The sources of the study are the texts of the Christmas carol which were recorded in the village of Kryvorivnia (Verkhovyna district, Ivano-Frankivsk region). These texts are analyzed in a diachronic section: the phenomena of Christianization and dual-faith and their implementation in the Christmas carol tradition of Hutsuls are considered. Based on the content and formal analysis of the text of the Christmas carol, the main motifs and images are singled out. It is emphasized that in these motifs and images of diglossia features are realized.

The article outlines the main ideological principles, embodied in Christmas carols, and analyzes the main thematic features of the calendar ritual folklore of a winter cycle. The differentiation of terminology, content and formal features of church carols and carols was also conducted. Based on the results of the content analysis of the text content of the carolytic tradition, its main functions are determined. The conclusions state that the modern Christmas carol tradition of Hutsuls reveals a syncretic completion, which combines Christian and pagan elements, and diglossia features most often appear on the content level. Descriptive and comparative methods, as well as elements of discourse analysis, were used for the study.

Key words: diglossia, Christmas carol, diachrony, Christianization, dual-faith, dualism.